

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Mydlovary

1927–1937

Inventář

EL NAD č.: 963

AP č.: 286

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Inventární seznam	8

I. Vývoj původce archivního fondu

Mydlovary (něm. Müllowa) leží 8 km jihovýchodně od Bezdržic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 385 m. Název vsi byl odvozen od označení jejích obyvatel – mydlovarů či mydlářů, tj. lidí, kteří vaří mýdlo. Ves je poprvé zmiňována v roce 1115 jakožto součást majetku kláštera v Kladrubech. V roce 1379 byla rozdělena mezi několik držitelů. Jedna část Mydlovar tehdy patřila k Sviňomazskému Hrádku, k němuž byla ves později připojena celá. Hrádek však asi v poslední čtvrtině 15. století majitelé statku opustili a přesídlili do Mydlovar. V roce 1520 prodal Jan Markvart z Hrádku a z Mydlovar tvrz a dvůr v Mydlovarech Linhartovi Markvartovi z Hrádku a ten je natrvalo připojil k panství Trpísty. V roce 1612 koupili statek Švamberské a připojili jej k panství Třebel. V berní rule jsou obě panství uváděna jako jeden celek spolu s panstvím Krasíkov (Švambersk). Když kynžvartská linie Švambersků v roce 1659 vymřela, bylo krasíkovské dominium prodáno Janu Kryštofovi Ferdinandovi Heissensteinovi na Starhenbergu, který už roku 1677 odprodal Třebel a Trpísty Marii Maxmiliáně Terezií Sinzendorfové, rozené Collaltové. Šlechtický rod Sinzendorfů vlastnil panství až do roku 1793, kdy je získal Jan Antonín Lexa z Aehrenthalu. V roce 1824 panství zdědila jeho dcera Jana, provdaná Wiederspergová z Wiederspergu.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství a patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170/1849 říšského zákoníku ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení pak v mnohém navazoval v roce 1862 vydaný rámcový říšský obecní zákon (č. 18/1862 říšského zákoníku), který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1864 tak vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku českého).

Mydlovary patřily až do roku 1850, kdy začaly fungovat nově zřízené politické úřady, k alodiálnímu panství Trpísty a Třebel. V novém územněsprávním členění obec připadla do politického okresu Planá a soudního okresu Bezdržice v Chebském kraji. V letech 1855–1868 náležela ke správnímu obvodu smíšeného okresního úřadu v Bezdržicích. Na základě zákona č. 44/1868 říšského zákoníku z 19. května 1868 a nařízení ministerstva vnitřních záležitostí č. 101/1868 říšského zákoníku z 10. července 1868 patřila obec do soudního okresu Bezdržice v politickém okrese Teplá. Vyhláškou č. 183/1902 říšského zákoníku z 11. září 1902 byl pak bezdržický okres vyčleněn z politického okresu Teplá a připojen k politickému okresu Planá. Farní správou a školou obec příslušela k nedalekému Šipínu (Schipin).

Na základě výše zmíněných zákonných ustanovení byly v Mydlovarech zvoleny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních. O činnosti zdejší samosprávy a jejích představitelích se v období před rokem 1918 nedochovaly žádné informace.

Po vzniku ČSR se první obecní volby v Mydlovarech uskutečnily podle novelizovaných ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákon č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). V čele obce tak stálo obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Podle zápisu v dochované pamětní knize se starostou stal Anton Rösch a náměstkyně Johann Wirl a Johann Beer. Politická příslušnost zastupitelů obce bohužel zmiňována není, a to ani ve volbách následujících. Vzhledem k převážně zemědělskému charakteru obce lze

předpokládat, že zde – stejně jako v sousední Pakoslavi – dominoval Bund der Landwirte (Svaz zemědělců). K nemovitému jmění obce tehdy vedle pozemků a lesů náležela také obecní kovárna čp. 18.

Po záboru českého pohraničí v roce 1938 se obec Mydlovary stala součástí Říšské župy Sudety, patřila do obvodu vládního prezidenta v Chebu se sídlem v Karlových Varech a spadala do působnosti landráta v Teplé. Nařízením ze dne 10. listopadu 1938 bylo s platností od 20. listopadu 1938 na sudetoněmeckém území zavedeno německé obecní zřízení (Deutsche Gemeindeordnung) z 30. ledna 1935. Podle příručky „*Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland*“ byl v roce 1939 starostou obce Johann Wuschek.

Po osvobození v květnu 1945 byla činnost obecního úřadu ukončena, správu obce převzala místní správní komise.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	108	neuvedeno
1869	120	18
1880	103	18
1890	114	18
1900	107	18
1910	101	17
1921	102	17
1930	97	17

Seznam doložených starostů

Anton Rösch	1919–1920 (†)
Johann Wirl	1920–1927
Johann Beer	1927–1931
Adolf Schrödl	1931–?
Johann Wuschek	1939

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Mydlovary tvoří pouze pamětní kniha z let 1927–1937. Z dochované archiválie není zřejmé, kde a jakým způsobem byla ukládána. Kronika byla do okresního archivu v Plasích delimitována ze Státního okresního archivu v Tachově dne 3. října 1996 (č. př. 1125).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Mydlovary je Obecní úřad v Mydlovarech. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu archivní správy ministerstva vnitra (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, archivní správa ministerstva vnitra v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (čj. SOAP/006-0767/2010).

V průběhu inventarizace fondu nebyly vyřazeny žádné písemnosti. Došlo pouze ke změně celkového časového rozsahu kroniky z původního 1915–1937 na 1927–1937, opravena byla také metráž knihy z 0,05 na 0,03 bm. Archiválie je psaná německy a byla zařazena do I. kategorie. Přes drobná mechanická poškození se pamětní kniha v době zpracování fondu nacházela ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Jediná archiválie fondu – pamětní kniha – poskytuje jen minimum informací o fungování Obecního úřadu v Mydlovarech. Kronika, založená v roce 1927 a vedená výhradně řídícími učiteli školy v Šipíně, obsahuje především geografickou i geologickou charakteristiku obce a jejího okolí, popis života místního obyvatelstva (zvyky a tradice, způsob obživy). Velký prostor je věnován historii obce, farnosti i škole v Šipíně a také událostem první světové války. Asi nejvíce zaujmou fotografie patrně všech mužů z Mydlovar, kteří se tohoto válečného konfliktu zúčastnili.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Mydlovary uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v červnu 2011 a čistopis zhotovila v lednu 2012 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 25. 1. 2012

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Die Gemeinden des Reichsgaues Sudetenland. Warnsdorf, 1941.

Ortsbuch für den Reichsgau Sudetenland. Haida, 1939.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaseirthum Oesterreich, 1849.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaseirthum Oesterreich, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaseirthum Oesterreich, 1868, Stück XLI., (Nr. 101, 10. 7.).

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaseirthum Oesterreich, 1868, Stück XVII., (Nr. 44, 23. 5.).

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1922 (částka 7., 28. 1.).

SCHWARZ, František. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích.* Praha, 1898.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Tereziánský katastr český. Praha, 1964.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

ZAHRADNÍKOVÁ, Magda – ČADKOVÁ, Iva. *Berní rula – sv. 24: kraj Plzeňský II.* Praha, 2002.

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1902 (částka 92., 17. 9.).

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 7*. Plzeň, 1996.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. – Západní Čechy*. Praha, 1985.

DUNDERA, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsané. I. díl – Kraj plzeňský*. Praha, 1845.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2005.

CHYTIL, Alois. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1931.

Kolektiv autorů. *Über Grenzen hinweg. Geschichte, Land und Leute des Plan-Weseritzer Bezirkes Tischenreuth und Mährring*. Tischenreuth, 1984.

KOTYŠKA, Václav. *Úplný místopisný slovník Království českého*. Praha, 1895.

LERCH, Franz a kol. *Unsere Heimat*. Bezručice, 1936.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha, 1991.

PALACKÝ, František. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

POSEL, Miroslav. *Kronika mého kraje I. Od prvopočátku do května 1945* [nepublikovaný strojopis]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1979.

POSEL, Miroslav. *Kronika mého kraje 2. Od května 1945* [nepublikovaný strojopis]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1980.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. III. díl – M–Ř*. Praha, 1951.

Státní oblastní archiv v Plzni: průvodce po archivních fondech – sv. 3. Praha, 1976.

Státní archiv v Plzni: průvodce po archivních fondech – sv. 4. Praha, 1975.

VRBATA, Jaroslav. *Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938–1945. Sborník archivních prací*, 1962, roč. 7, č. 2, s. 45–87.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jednotka
Knihy			
1	Pamětní kniha	1927–1937	K 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Mydlovary
Značka archivního fondu:	AO Mydlovary
Časový rozsah:	1927–1937
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 úřední kniha)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,03
Stav ke dni:	25. 1. 2012
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom

dne 25. 1. 2012 – č. j. SOAP/060-41/2012